

БЕЛАРУСКИ ЦІЛЯХ

Адрес рэдакцыі і адміністрацыі:
Серпухоўская вул. д. № 12

Рэдакцыйныя афіцына за 1 і 2 газа
пасля поуды
Адміністрацыя здана за 16 да 2 газа
У вечары за 5 да 7 газа.

Рэдакцыйныя пакладзес за сабеў грава па-
праўліца пер сыленныя рукапісы і ко-
респонденцыі.

Цана
асобн. нум. 15 к.

Надпісі: з ластаўкай да яму у Мін-
ску на 1 месяц 3 рублі.

Цана ёбістакі:
за верш чытыту на 1-й стран. 1 ру-
блі на дзесяткі — 50 кал.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 13.

Менск. Панядзелак 8 красавіка 1918 г.

Год I

Менск 8/IV.

Гасударства-дліжанс.

Ангельскі вучоны Лоузль предстаўляе сабе гасударство так: на дарозе едзе віліны дліжанс, побач фурман, трывалочага лейны, сядзіць некалькі людзей (парты), яны спрэчаюцца і сваруцца паміж сабой і кричаць фурману: «куды едзеш! бярыся лівей! а ціпор — у права! гані скарей! памалу!» Фурман (правіцельство) адным вухам слухае, але усе сімы зьбірае, каб пі выпусціць лейнаў сівах руках. На занятках дліжансу сядзіць пара старых джэльтменаў і ў надзорную трубку агледаюць празхапую дарогу. У сярадзіне наглуха зачыненага дліжансу, сядзіць пасажыры (народ), яны чуюць толькі лязг гаяк, капсау і слаба разумеюць, куды іх вязунь, і адчыні там спрэчаюцца фурманы.

* * *

У часі революціі бываюць уселякі палажэнні. Дліжанс перэрабляецца: робіца з вонкімі, сіветы, старых кансерватораў саўсім высажываюць, пасажыры слухаюць спрэчкі фурманаў, скідаюць іх аднаго за другім. Бывае, што кіруюць адразу трох — чатыры вазуры; дліжанс та ляціць, як ведар, та з маху загразае на усе чатыры колы, кожны фуриан іццуе па сваіх пра- граме, каб давясці людзей дарайскай страны, дзе без ка- лючак ружы красуюць і люд- зі шчасливі жывуць.

Можа быць, што коціца часамі дліжанс без пасажыроў, выварнуўлы іх на бок, у канаву. Пасажыры ідуць са- міпасам, піведаючы куды, а фурманы ляскочаюць з біча, аж рабо грыміць па лясах і бало- tax, імчань пусты воз, толькі пыл курыць!

Альбо німа ў фурманоў дліжансу, а «пракаціць» публі- ку трэба, дык робіць длі- жанс с паперы ён на усё прыдатны, — толькі ні да язды.

* * *

Але усё і у нас прыдзе па- трохі да парадку. Грамадзян- ская развіціе мае свае законы, іх міжкімі камён аі абъедзіш-

Само нацыянальнае жыцце фармуючыся з хаоса разрухи ваяннай, эканамічнай, палітычнай, выкрышталіца у ясную форму. Форма гэтай іншэ нічы розум ні згадае.

Дакуль-жа?

Мінае другі месяц с того часу, як і апошнія з магіка- наў расійскага Урадовага цэн- трапізму бальшэвіцкія сатраны ўцяклі з Мінску. Чорнай на- заўсёды астапенца мамяць аб іх у нашым народзе, каторы быў здавалося ужо так блізка ад бажанай сабе мяты — ніза- лежнасці. З іх уцекам канчаюць круг тых цяжкіх раз ча- раванняў, якія прышлося вынесці народу за часоў цар- скага а потым рэвалюцыйнага панаванія вялікарусаў у на- шым краі. Шмат цяжкіх на- цыянальных уразаў, працьму нішчырасці і вераломства на- ват з боку так званых дэмократу і соцыялісту расійскіх уключаюць сябе гэты сконча- ны круг. Але здавалося што гэта ужо скончано і на заўсё- ды. Началося жыцце пры по- вых варунках. Калі і зноў з'я- віліся распараванія, гэта не- ней баліць нам, бо имат якія з іх можна сабе лёгка растлу- мачыць.

Але ёсьць такія справы у нашым новым жыцці якіх ні- як нельга растлумачыць. Хто мог бы завераць, што пры- такіх варунках, як ціпер у нас, магчыма пляновая і офіцыйная русіфікацыя бе- ларусоў? І што гэтым займаюцца наежджые расейцы, якія стараюцца сумысльне затрымі- ца самі на Беларусі і іншых сабе надобных затрымліваюць у нас, каб змагацца з нашым культурным адраджэннем? Хто можа паверціць, што усімі сіправамі пра- савітнімі у сэрцы Беларусі — Мінічыне заведу- юць адны толькі расейцы, што нават пісьядомых беларусоў — беларусоў с прозьвішча сярод іх німа ніводнага? Хто возь- медзя гэтае з'явішча растлу- мачыць?

Есьць іншэ і дробныя сі- паразуменія. Аказуеца, што

гэтыя «пра-светнікі» беларус- каго народа належаны да партыі с.-р., якай гэтак хваліца саюю «Фэдэрацией». Добрая б то было фэдерация, ніхай ле на сухія лісы. І яшчэ ці- кава, што нікаторые с «пра- савітнікай» гагтутль яшчэ лі- чуца сібрамі Рады Рэспублікі, нават былі і народнымі сэкретарамі. Праўда яны предстаўляюць вялікарусоў толькі, а ні каго іншаго, але хібаж признавалі му-ну хоць права на самадзінчыні тое, ці што, якое гэтак запагаміла расей- ская дэмократыя. І няужох пры гэтым яны сіправу пра- савіты, якай па іхнай жэ пра- грамі належыць аўтономным нацыянальным органам, асъме- ліліся узяць у свае руки, а саміх беларусаў усіх атхліць за гэтай важнейшай із на- цыянальной сіправы?

Гэта так Беларусы як бы- лі так і астаюцца грунтам па- якім узрастаеть вялікаруская культура. Свядомыя беларусы атсунуты ад сіправы пра- савіты. Ніхай жыве Вялікаруся! Але хай памятаюць нашые пра- савітнікі, што ёсьць сіправы, калі па словам старых кнігаў — камні возошлі і грунт тра- сеца і раздзелицца зямля па- часткі.

Будзе тое і тут. Над на- родам бяз концу зьдекаванца нельга. Ен зразумея дабрату сваіх апекуноў і заплаціць ім шчыраю надзякою.

А. Б.

Агульныя весткі.

Паведлуг пшэўцарскіх газэтаў у Альзасе узмацніліся бай. Французскія салдаты, быўшыя у однуску, у гранічных с Швейцарыяй лэпартаментах: у Жэневе закліканы да нібаўнага звароту у свае часы.

У канале Лі-Манш аткрыты вялікія мінаваныя пали. Французскія порты Гавр і Шэрбург прырыхаваны для прынаймі ангельскіх транспортав.

Парыжская прэфектура, хо- чучы выясняць меру німецкіх гранатаў якія нападаюць у Парыж, выдала прыказ № 26

жыхары зносілі у прэфектуру ўсё знойдзеныя кавалкі гра- натаў.

Пачынаючы спалавіны прошлого тыдня пад Кале што- дзенне летаюць німецкія самалеты. На горад і яго ваколіцы скінута пімат бомбаў. Дзя- куючы староблемам сховам ахвяр людзімі ні было. Німецкія самалеты далетаюць да гораду ні ўважаючы на энергічную абарону пропішоў іх.

На весткам ад З. г. м. зносіны паміж Аяглій і Фран- цый на электрычнай кабелю тымчасова перэрваны. Тэлеграмы перавозяцца пачтовымі параходамі.

Французская палата ад- чыголосна прыняла бюджет. Міністр Фінансаў Клётц павінаваў палату с першым без- дэфіцітным вясняным бюджетам.

Амерыканскіе войскі вы- сланы на фронт Монжідэр. Вішніцкі урад апаведчы што у бітвы будуть пасунуты да 100.000 амар. салдатаў.

«Journal des Debats» кажа, што пірамедкі арміі ста- ўць ціпер шмат бліжэй да Амьену, чым у 1914 годзе. Гэта вялікі выйграш німецкага глаўнага камандавання, като- раг можа прыгражаць ціпер вялікай артылерыі злучаючай Па- риж — Амьен.

Аўстрыйская камісія у Кіеві зрабіла умову аб звароце палонных з Украінай. Такая-ж умова будзе зраблена і з Вя- лікарусіяй.

28 красавіка турэцкая палата депутататаў адчыголосна прыняла мірны трактат з Росіей і Украінай.

У звязку с паведамленем Бальфура у ангельскім парламэнце, што ангельскі урад ні якім чынам ні можа забез- нечыць Ірландзіі нінадлеглісці, з Ірландскага конвенту выступіла значная часць де- путатаў.

Лойд-Джордж нібыто сказаў делегаты ківенту, каторая намагалася схіліць яго да прызнання за Ірландзіяй права на самадзінчынне, што Ірландзія павінна шукаць сваёго шчасці ў звязку з Аяглій. Ніякі ангельскі урад ні даці- ці маімешчай зъмовы міци

Аяглі прац якога нібудзь гатунку Ірландскую самастыдзь.

Выканаўчы камітэт ангельскай соцыялістычнай ра- ботнічай партыі, маючы на у- вазе сітуацыю на усходнім фронце, пастанавіў пі вясны часова сваій пра- грамады ў справе іншай вайны.

Одгук вайны.

Чаго плачані маладзіца, Чаму дробны слезы зъем, Чаго нудзіш? Аткожы мно, Чаму песьняу ні пяеш? Помню я, бывало, з рана У поле выйдзіш жыта жаль, Запяеш, як птушка ў гаі, Проста любе пастаянь Альбо ранішай да ўходу Па ваду к кропніца ѹзвон, Веџэр с косамі гуляе, А ты зноў сабе пяеш Так ад ўходу да заходу Чуў я голас мілы твой, А ціпер, — чаму ты змоўка? Хто змушу душы спакой? Дзе падзеўся голас звонкі? Дзе схавалася на паветах Крышталёвая съяза?

Ніядомы.

Весткі з Pacii.

Рада народных каміса- раў пастанавіла вярнуць г. Петраграду яго даўнейшую назву — Непербург.

Панцырны крэйсер «Ад- мірал Макароў» пабудаваны у 1906 годзе затаніўся пры уходзе у Рэвель, пакінуўшися на міну.

На конферэнцыі у Маскве, кадэты і усе соцыялі- стычныя партыі, апрача большавікоў, прынялі рэзоляюцию з дамаганнем ад хаўрусынікі помочы у сіправах арганізаціі і абароны Pacii, без нарушэн- яе суверэнасці.

Паслы дзержаваў коалі- цы разам з трохі пасламі скандзінаўскіх дзяржаваў на- спечылільной парадзе у Неп- пербургу ухвалілі сумеснае выступленне з патрабаваннем ад савецкага ураду становішчаў гарантаваў нібэспечнасці жы- ця і мення жывуцых у Pacii асобаў чужега народства.

— Кали Нікольска—Уссурийского шмат ахвіцераў за апошні час пераходзіць у бакакі. У ваколіцы села Боленкі і ст. Уссурі Уссур. ж. д. быў шыя ахвіцеры закладаюць новыя населенія на каммунальных варушках. Жыхары—толькі людзі інтэлігентныя. Апрача ахвіцераў селянца інжэнеры, дактары, тэхнікі, агрономы і г. інш.

Весткі с краю.

Бабруйск.

У Бабруйску начальнік цывільнага ураду польскага корпусу выдаў у польскай, беларускай і рускай мовах прыказ, касуючы усе «дэкрэты» аб скасаванні прыватнай уласнасці. У працягу 10 дзен мусіць быць зъвернуту уласнікам усе ніпрауна забранае дабро. Усе сельскія работнікі павінны зараз-жа вярнуцца да працы і прыступіць да сеубы. Уся амуніцыя рэсійскага войска, гранаты, набоі, стрэльбы, вазы, коні, павінны быць зданымі валастным і месцовым установамі пазней 1 красавіка.

Памятаючы старопольскі дэзвіз: роунасць усіх перад правам, без рожніцы веры і народнасці, станоуна прыказую утрымаша перад усякай помстай над абыватэльствам. Усе што дагэтуль рабілася і выклікала разстройства дзержаўнага ладу і анархіі у краю апіралася на нізкім развіцці селянства. Інтылігентнейшыя станы у вeskах мусіць лічыць павіннасцю зараз-жа начаць арганізацыю звязку сельскіх работнікаў, пробных палеу, ахронак і шко-лау. Заклікаю усіх да спаунення грамадзянскага абавязку і перасъерагаю, што усякія пробы збройнага атпору, і наагул нідбаласяць да прыказаў цывільнага ураду будучы сурофа кураца, аж да выро-ку съмерці».

Вільня.

У Вільні у скутку вайны, развіліся так званая «рэпэр-тыйная» прамысловасць. Аб гэтым съведцаць такія агвесткі ў газетах:

«Дадраны панчохі шкарпеткі перарабляю на нова»..

Найгорш аношэнія начныя і дзенныя кашулі, перарабляю на элеганткі дзянныя»...

Перарабляю рукавічки з мужскіх на дамскія, з вялікіх на меньшыя, з доугіх раблю дзівя-пары»..

З сурдути, жакетау, фракау і рускіх мундзерау раблю гамаркі, комбіную усякія перарабкі, спэцыяльна ліцу»... (Dz. Wil.)

З гэтага відаць як аблас-ліся Вілянцы.

Беларускі тэатр.

У пятніцу 5 красавіка у «Беларускай Хаце» (Конскі пляц) «Першым Беларускім Таварыствам Драмы і Камэдыі» была пастаўлена камэдыя Крапіўніцкага «Пашыліся у дурні».

Збор быў нівялічкі; мусі ваколічна публіка ужо занадта змучылася спектаклем у «Беларуск. Хаце», што ідуць на працягу целага тыдня кожны дзень. Хаце нельга сказаць

каб ні было ужо пільнай па-трэбы асьвежыць рапертуар «Драмы і Камэдыі». Аб гэтым вельмі рупіца ражысэр Ф. Тарасік удалася ролю Ганы Ждановіч, але ж грашавыя прычыны і нідастатак, праз гэта, дэкорацыя, а так сама і свабоднае часу, ні дае по-куль што нарыйтаваць справу нашага тэатру як найлепей. Камэдыя «Пашыліся у дурні» зрабіла на публіку вельмі пекнае уражэнне Асабліва здатна скрыстаў сваю ролю сам ражысэр Ф. Ждановіч (Нічы-пар). Перад публікаю прайшоу жывыя абрэз заблудзішага пьянюшкі, што дзяябе адно і тое самае аб «дззвех чарках», якія выпіты с кумам Пятром. С самага пачатку свае зывы на сцэні аж да канца «Нічы-пар» тримаў самую напружаную увагу публікі, якая дочага выклікала Ждановічу кае у апошні раз зачынілася заслона.

Добра веу сваю ролю Крыніца (Драуко), які падае вельмі надзею, умацоуваючы с кожным разам сваю здолнасць у адпаведальных і сур'езных ролях.

Так сама расьце спрытнасць Андрэева, маладого зусім хлапца—артысты. Сваю ролю (Антон—парабак) ен выканав як мае быць.

Янку Беларуса заменява Жакоускі ў ролі Куксы, а самога Жакоускага у яго звычайнай ролі «Пісара» заменява Міцкевіч. Абодва справіліся дось гладка.

Нізгорш так сама правеу У. Фальскі свайго «Васіля».

Жаночая ролі ні маюць у сабе даволі вагі, каб у іх можна было выказаць артысткам тую ці іншую сваю здатнасць.

Ролі іх больш маучлівія і паказальці, у такім разе, сваю ігру німа магчымасці. Ганулю іграла В. Тарасік, Грыпіну—Праlesка.

У суботу 6 красавіка «Першое Таварыство Драмы і Камэдыі» паставіло у «Беларускай Хаце» «Сягонняшня й даунейшня» драму К. Буйло у 3 актах і камэдыю «Модны Шляхцюк» замес абвешчанай у афішках камэдыі «Галубка», «Хвароба у добрым здароу».

Драму «Сягонняшня й даунейшня» артысты юралі с вялікім пад'емам і яна зрабіла на публіку моцнае уражэнне ні гледзючым на тое, што у залі было два зусім пьяных немец. фэльдфэблі, псаўаўшых гэтае уражэнне сваім танцамі калі аркестру у часе антрактау і нават ні стыдаўшыся падаваць з мейсца рэплікі на сцэну у часе самае ігры. Такі цікаві выпадак гэтага вечара адцігваў шмат увагі публікі. Хацелася б пажадаць каб гэтае прыкраса нашага маладого тэатру была першым і апошнім здарэннем.

Ф. Ждановіч (Раман) быў звычайнай пекным.

Праlesка (Гануля) быўа добраю дзеля яго пары; яна вела сваю ролю, як ніколі адважна і спрытна, асабліва у другім акце на рантце з Раманом у адзежы простай селянскай дзячучыні. Дось гладка юрала і апошнім акце у адзежы сястры міласэрдзя.

Крыніца, Янка Беларус і Пяetrovіch выразна паказалі тыпы старасъвецкай шляхты: Гаспадара (батька Рамана), Сауковіча і Панкратоускага.

«Моднага Шляхцюка» (Пранцішак) іграу Янка Беларус, як і трапіло было чэкаць пекна.

Жакоускі нізгорш іграу сва-та Пранцішка—Якубо.

Ф. Ждановіч у ролі Яна-жывы абрэз старога, аудавэлага гаспадара бацькі Ганы. В. Тарасік удалася ролю Ганы Ждановіч, але ж грашавыя прычыны і нідастатак, праз гэта, дэкорацыя, а так сама і свабоднае часу, ні дае по-куль што нарыйтаваць справу нашага тэатру як найлепей.

Нізгоршую ролю Ігнаса легка выканав Фальскі.

Нізгоршым Андрэям (сват Ігнаса) вышоу Тытровіч.

Будзім спадзівацца што малады сілы нашых артыстуў пайдуць у гару, а сівежыя творы нашых пісменнікаў і лепшыя варункі нашага нацыянальнага жыцця дадуць больш сілы і пэчнасці мастакам нашага тэатральнага штурка.

Знаемы.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

«Обілайны дом», на Захарускай вул., які падае вельмі надзею, умацоуваючы с кожным разам сваю здолнасць у адпаведальных і сур'езных ролях.

Так сама расьце спрытнасць Андрэева, маладого зусім хлапца—артысты. Сваю ролю (Антон—парабак) ен выканав як мае быць.

Рамесленныя школы на столь-кі, відаць патрэбны на весцы, што самі селяне начаці уже аб гэтым старання перад Губернским Земствам. Справа гэта будзе разглядацца 17 красавіка—на сабранні Губ. Земства.

Выехаушаму на харчы з да-зволу німецкага начальства начальніку харчовай часці пры упраўленні Л.-Р. ж. д. Прэабражэнскому — разам з асабнай камісіі—выдано 100000 рублі.

Пры афіцэрскім бюро ужо наладжаны аддзелы:

- 1) кравецкая майстэрня,
- 2) Харчовы аддзел,
- 3) шавецкая майстэрня,
- 4) шапачная майстэрня,
- 5) Парыкмахерская і
- 6) общэжыціе на 400 чалавек.

Скарбоначны збор для бэз-работных, які хацеу зрабіць камітэт грамадзкой обязпекі, забаронены.

Немцы ні признаюць без-работных: на тое, кажуць яны, естьць рабочыя дружыны, дзе за працу і харчуецца, і пла-цяць грошы.

Запіс на работы у Нямеччыну ідзе шпа, ка. Запісаўшыся ужо калі 10000 душ, найбольш с Польшчы. Хутка усе яны будуть атпрауляны, як кажуць, у Саксонію.

Рух на лініі Л.-Р. ж. д. за апошні часы слабы: на ву-частку Менск—Гомель ходзяць два пасажырскія цягнікі—туды і назад. Таварынага руху—німа ніякага. Праезд толькі с про-пускамі, інакш высаджываюць на першай стаці.

Менск пусціце: на толькі бедната, запісаўшыся на ра-боты, але выежджаюць людзі і з багацейшага стану: дамаў-ласціні, дзеячы кредитных кантор, банкіры, дактары і інш. Напудаіло іх найбольш, як кажуць, реэгістрацыя хар-чу, якая мае пачацца с 15-го красавіка.

Цены за апошні дні на рынку трываліца гэткія: хлеб—1 р. 70 к., сланіна—8 р., кау-баса—4 р. за фунт. Возік дроу—ахапкі два—40 р.

Аржаную муку у слуцкім павеци можна дастаць па 17 р. за пуд.

Афіцэрам будзе свабодны выезд у Растію, ба тые чуткі, што афіцеры, выехаушы ад-гатуль, запісываюцца на амэрыканскую службу, —ніпра-дэвія.

Ішчэ адна дэлегацыя ад служачых Л.-Р. ж. д. с трох чалавек з інжэнерам Рошчыным на чале выехала у Москву да народных камісараў выясняць, якая доля чакае само упраўленне і яго служачых.

У рускім клубі у пятніцу 5-го красавіка адбухуся агульны сход членаў. Найцікавейшай справай была крадзежка у бышага распарадзіцеля-старшыні Гагарына 8000 р. клубных грошай.

Прызнаючы сябе віноуным у неакуратнасці, п. Гагарын абяцаўся у скорым часе выплаціць 3000 рубл., а на 5000 — прасіць зрабіць раскладку на 5 гаду.

Члены клубу, признаючы заслугі п. Гагарына, згадліўся дараваць яму 1000 р., калі толькі ен заплаціць усе 7000 у гэтым року.

Дэлегацыя ад служачых Л.-Р. ж. д., якая выехала ад гэтуль пілківідныя грошы да народных камісараў, набралася німала клапотаў.

Сперша дэлегацыя піпала у Цецербург; адтуль, дастаўшы грошы, трапіла у Рамну; з Рамно загнало іх без патрэбі у Москву, азе і цяпер седзяць у вагоне і пільнуюць—нібыто звычайнай паперы—свайго скарбу. З Менска выехалі арцельшчыкі на падмогу і вы-ручку. Замест належных 60, атрымала дэлегацыя 20 мільёнаў рубл.

І гэта, як знайшлі; відаць «воук дарогу перабег».

У міліцыю німецкага начальства маніца паназначаць асабліва на важнейшыя мейсцы як у Менску, так і у паветах —даунейшых «заспужаных» служакаў, пазашываўшыхся дагэтуль у нашым месце. Нато слово «міліцыя» мае быць заменена на «паліцыю».

На Украіну хутка выезжает 5-ы эшалон вайсковых украінцаў (1000 ч.) ужо зарэгістраваных.

Цяпер началася запіс і для цывільных (Юр'еўская, 16).

8-го красавіка открываліца амбулаторыя для хворых украінцаў.

Курсы беларусазнанства.

Панядзелак 8-го красавіка.

А. Уласоу. Бюджэты гаспадарак і валаасцей у Беларусі.

Аўторак 9 красавіка.

А. Смоліч. Географія Беларусі.

Серада 9 красавіка.

Я. Ліосін. Гісторыя Вялікага Князства Літоўскага.

Лекцыі чытаюцца ад 6—8 гадз. у залі Беларускай Рады (Захароуская, 43).

Праверачны збор для афіцэр-рау, вайсковых чыноунікаў, дактароў і салдатаў, служыўшыя у рускай арміі с 1-го акцыября 1913 г. назначаны німецкай камэндантурай на 8-го красавіка а 7-ой гадз. раніцы на зборнім пункце пры упраўленні вайсковага начальніка. Для украінцаў—у клубі (на рогу Падгорнай і Скобеляўской), для палякоў—у б. шляхоцкім дому.

На гарадзкую почту ні